

ILSaS: Συλλογικότητες και επεκτάσεις

Ελένη Παπαδάτου, MA¹, Απόστολος Παλαιός, MSc¹, Γιώργος Βεράνης, MSc¹, Αγάθη Γέγιου²,
Καθηγητής Νικόλαος Μήτρου¹

1. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, <http://www.seab.gr>

2. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο-Κεντρική Βιβλιοθήκη, <http://www.lib.ntua.gr>

Περίληψη

Το συνεργατικό σύστημα διαχείρισης βιβλιοθηκών και καταλογογράφησης ILSaS έχει ολοκληρώσει τρία (3) χρόνια παραγωγικής λειτουργίας, εκπληρώνοντας το μεγαλύτερο μέρος των προσδοκιών ενός συνεργατικού συστήματος. Υπάρχει διαρκής βελτίωση της ποιότητας του καταλόγου με την εφαρμογή διεθνών προτύπων και την υιοθέτηση κοινών πολιτικών με ταυτόχρονη αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους τελικούς χρήστες. Το ILSaS διοικείται από ένα συνεργατικό σχήμα που αποφασίζει τον σχεδιασμό και τις μελλοντικές κινήσεις του μέσα από συναντήσεις και συνελεύσεις των μελών του.

Ένας από τους στόχους του συνεργατικού αυτού έργου είναι η δημιουργία ενός συνόλου εργαλείων (toolbox), σύμφωνα με το μοντέλο του Software as a Service (SaaS), ώστε όλα τα μέλη να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν στο σύνολό τους όλες τις παρεχόμενες διασυνδέσεις του κεντρικού συστήματος (Sierra). Το πακέτο εργαλείων του ILSaS περιλαμβάνει τόσο ηλεκτρονικές υπηρεσίες, που αυξάνουν τη χρηστικότητα του συστήματος, όσο και συλλογικές ενέργειες, που υποστηρίζουν τα μέλη. Τα εργαλεία-υπηρεσίες διαχωρίζονται στους εξής άξονες:

A. Ηλεκτρονικές υπηρεσίες όπως:

- Υποστήριξη χρηστών σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο
- Ενημέρωση για πρότυπα και κανόνες
- Διαλειτουργικότητα με άλλες υπηρεσίες [ΣΕΑΒ, ΣΚΕΒ, Μηχανογραφικά κέντρα ΑΕΙ (Πανεπιστήμια και ΤΕΙ)]

B. Συλλογικές ενέργειες όπως:

- Συναντήσεις μελών ILSaS
- Ημερίδες ILSaS
- Εκπαιδεύσεις και σεμινάρια

Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν υποδομή SaaS για εξυπηρέτηση χρηστών (HelpDesk), τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μελών προς τους χρήστες τους. Επίσης, έχει αναπτυχθεί πιλοτικά ενοποιημένος κατάλογος βιβλιογραφικών εγγραφών και ηλεκτρονικών πηγών. Ο στόχος είναι να υπάρχει κεντρική υποδομή με χρήση ανοικτού λογισμικού και κάθε μέλος να έχει τη δική του μοναδική όψη (instance) στο σύστημα. Επιπλέον, λειτουργεί πιλοτικά διασύνδεση με το δίκτυο διαδανεισμού ΙΡΙΣ¹ για την εξυπηρέτηση των

¹ ΙΡΙΣ είναι το κεντρικό σύστημα διαδανεισμού του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, που βασίζεται στο λογισμικό ανοικτού κώδικα SmlLLe. Αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο ILL (ISO 10161). Το 2011 εγκαταστάθηκε στην Κύπρο σαν κεντρικό σύστημα διαδανεισμού για να καλύψει τις ανάγκες των κυπριακών βιβλιοθηκών. Από τις αρχές του 2014 χρησιμοποιείται ως κεντρικό σύστημα διαδανεισμού και στον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ).

μελών του συνεργατικού σχήματος, με βάση έναν σύγχρονο και ενημερωμένο κατάλογο, αντί του -παλαιού πλέον- Συλλογικού Καταλόγου.

Επιπλέον, μέσω του API του ILSaS θα ξεκινήσει η λειτουργία επικοινωνίας με τα μηχανογραφικά κέντρα των Ιδρυμάτων για την απαραίτητη ανταλλαγή δεδομένων χρηστών, αξιοποιώντας τα πιο σύγχρονα εργαλεία και νομικά πλαίσια προστασίας τους. Επίσης, λειτουργεί ιστολόγιο των μελών, το οποίο, σε βιβλιοθηκονομικό επίπεδο αποτελεί σημείο αναφοράς -για όλα τα μέλη- όσον αφορά ένα σύνολο θεμάτων του συστήματος. Τόσο οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες όσο και οι συλλογικές ενέργειες των μελών βασίζονται στην αρχή της συλλογικότητας και ολοκληρώνουν την αρχιτεκτονική της συνεργασίας που υιοθετεί το ILSaS, προσφέροντας εμπειρία και συνιστώντας οδηγό για τα επόμενα συνεργατικά σχήματα.

Λέξεις-κλειδιά: συλλογικότητα, διαλειτουργικότητα, επεκτάσεις, ILSaS, συνεργατικά σχήματα

ILSaS: Collaborations and Enhancements

Eleni Papadatou, MA¹, Apostolos Palaios, MSc¹, George Veranis, MSc¹, Agathi Gegiou², Prof. Nikolaos Mitrou¹

1. Hellenic Academic Libraries Link, <http://www.seab.gr>

2. National Technical University of Athens-Central Library, <http://www.lib.ntua.gr>

Abstract

The ILSaS shared Library Management System has completed three (3) years of operation in production, achieving most of the expectations of a collaborative system. There is a continuous improvement regarding the quality of the public catalog by applying international standards and adopting common policies while at the same time upgrading the services provided to the end users. ILSaS is a consortium of 26 Academic Libraries that decide collaboratively through meetings and assemblies of its members, on future plans and requests.

One of the goals of ILSaS is to create a toolbox, based on the Software as a Service (SaaS) model, where all participating members will be able to access all of the modules provided by the central system (Sierra). The ILSaS Toolkit includes both online services that increase the system's usability, as well as collaborative actions that support the network. The tools are divided into the following types:

Online automated services such as:

- Supporting users on both horizontal and vertical levels
- Updating standards and rules
- Interoperability with other services (HEAL-link, Union Catalog, HEI's Data processing Center)

Collaborative activities such as:

- Meetings of ILSaS members
- ILSaS Workshops
- Training and seminars

The online automated services include the following:

- ✓ Helpdesk built with a SaaS infrastructure, which is being used both at the central level as well as at the member level.
- ✓ A unified catalog of bibliographic records and electronic resources. The aim is to have a central infrastructure using open source software, so each member could have its own unique instance in the system.
- ✓ Connectivity with the IRIS interlibrary loan network to serve the members of the network, based on a current up-to-date public catalog.

Also, through the usage of the ILSaS API, communication between the Universities' data centers for the necessary user data exchange will be much easier, in addition to using more up-to-date tools and legal protection frameworks. Additionally the consortium runs a members' blog which is a reference point for all ILSaS members, especially the systems' librarians, where all systems issues are being disclosed. Both the online automated services and the collaborative

activities are being based on the principle of synergy and complete the brand of partnership that ILSaS is adopting using the experience gained as a guide for the future collaborative schemes.

Key-words: *collaboration, interoperability, ILSaS, shared Library Management Systems, consortium*

Εισαγωγή

Το συνεργατικό μοντέλο ILSaS (Integrated Library System as a Service) έχει ολοκληρώσει ήδη 3 χρόνια παραγωγικής λειτουργίας, εκπληρώνοντας το μεγαλύτερο μέρος των προσδοκιών ενός συνεργατικού σχήματος. Πρόκειται για ένα τολμηρό εγχείρημα, ένα έργο-σταθμό για τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα στην Ελλάδα, και ένα από τα μεγαλύτερα όλων των εποχών στον χώρο των βιβλιοθηκών. Ο σκοπός του έργου, από τον σχεδιασμό του, ήταν να εκμεταλλευτεί τη συλλογικότητα, και μέσα από την οικονομία κλίμακας να βελτιώσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών για την καλύτερη διάχυση της πληροφορίας προς όλες τις κατευθύνσεις, μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος. Οι δυσκολίες και οι υπερβάσεις που έπρεπε να γίνουν πολλές, μέσα όμως από την αगाστή συνεργασία των 26 βιβλιοθηκών-μελών, της κεντρικής ομάδας και του αναδόχου έγινε δυνατό να ξεπεραστούν. Το ILSaS ακόμα και σε διοικητικό επίπεδο διέπεται από συλλογικότητα, διοικείται από ένα συνεργατικό σχήμα, πραγματοποιούνται συναντήσεις των μελών του και παίρνονται σημαντικές αποφάσεις για τον στρατηγικό σχεδιασμό και όλες τις κινήσεις του.

Τα αποτελέσματα του συνεργατικού μοντέλου είναι εμφανή σε όλους τους τομείς. Είμαστε σε θέση να μιλάμε για έναν αναβαθμισμένο ενιαίο κατάλογο, που διέπεται από τα διεθνή πρότυπα και κανόνες και από κοινές πολιτικές, με ορατά τα οφέλη στην καταλογογράφηση και στην αναζήτηση. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες προς τα μέλη αλλά και τους τελικούς χρήστες παρέχονται σε κάθετο και σε οριζόντιο επίπεδο. Στόχος όμως είναι να προχωρήσουμε ένα βήμα παραπέρα, και για να γίνει αυτό δημιουργείται ένα σύνολο εργαλείων (toolbox), με βάση το μοντέλο του Software as a Service (SaaS), τα οποία θα παρέχουν στα μέλη νέες διασυνδέσεις του κεντρικού συστήματος (Sierra). Το πακέτο αυτό περιλαμβάνει την προσφορά ηλεκτρονικών υπηρεσιών όπως:

- Υποστήριξη μελών σε κάθετο και οριζόντιο επίπεδο
- Ενημέρωση για πρότυπα και κανόνες
- Διαλειτουργικότητα με άλλες υπηρεσίες του ΣΕΑΒ αλλά και με τα ιδρύματα
- Ενοποιημένος κατάλογος αναζήτησης βιβλιογραφικών εγγραφών και ηλεκτρονικών πηγών ανά μέλος

Ταυτόχρονα, πραγματοποιούνται και πολλές συλλογικές ενέργειες όπως:

- Συναντήσεις μελών
- Ημερίδες
- Εκπαιδεύσεις και σεμινάρια

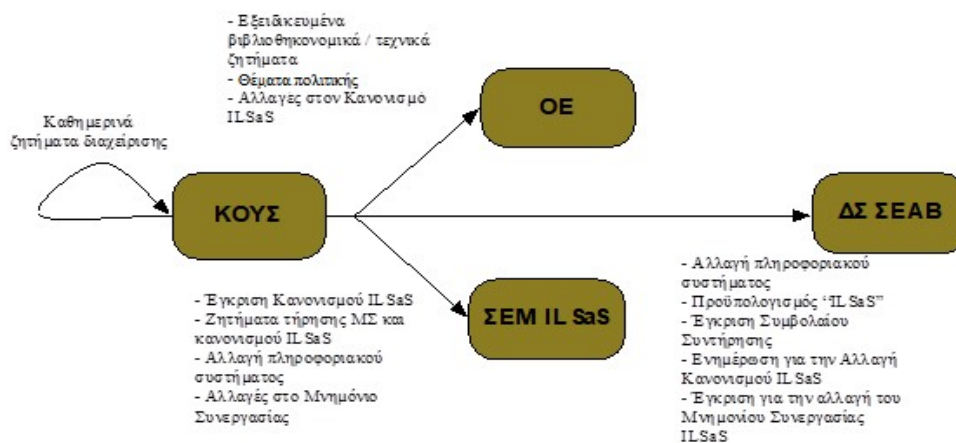
Διοίκηση ILSaS

Το ILSaS σχεδιάστηκε εξ αρχής για να λειτουργεί συλλογικά και μέσα από τη συνεργασία να προσφέρει στα μέλη του. Η διοίκησή του, οι αποφάσεις που καθορίζουν τη λειτουργία του και τον μελλοντικό σχεδιασμό του παίρνονται συλλογικά από τα μέλη του. Όλα τα μέλη που συμμετέχουν έχουν υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας που περιλαμβάνει τον Κανονισμό Λειτουργίας, τις Κοινές Πολιτικές και τα Τεχνικά Θέματα. Σ' αυτά καταγράφονται όλες οι απαιτούμενες διαδικαστικές, τεχνικές και βιβλιοθηκονομικές προδιαγραφές για την απρόσκοπτη λειτουργία του «ILSaS», οι οποίες και καθορίζουν ρητά τον τρόπο διοίκησης, τη λειτουργία και όλα όσα αφορούν τη συμμετοχή τους στο συνεργατικό μοντέλο.

Βασικά γρανάζια στη διοίκηση και στη λειτουργία του είναι η Κεντρική Ομάδα Υποστήριξης (ΚΟΥΣ), οι Ομάδες Εργασίας (ΟΕ) για βιβλιοθηκονομικά και τεχνικά θέματα, η Συνέλευση

Μελών ILSaS (ΣΕΜ) και, τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) του ΣΕΑΒ. Κάθε έξι μήνες περίπου πραγματοποιείται ΣΕΜ, στην οποία συμμετέχουν όλα τα μέλη. Κάθε μέλος έχει ορίσει, με απόφαση της διοίκησής του, έναν επίσημο εκπρόσωπό του. Η ΣΕΜ είναι από τα βασικά όργανα διοίκησης, εκεί τα μέλη παρακολουθούν τη λειτουργία του ILSaS, καταγράφουν τα ζητήματα που ανακύπτουν από τη λειτουργία του, τους προβληματισμούς τους και καλούνται να πάρουν αποφάσεις για τρέχοντα ή και πιο μακροπρόθεσμα ζητήματα. Οι αποφάσεις αυτές μεταφέρονται στο ΔΣ του ΣΕΑΒ, που διαδραματίζει κυρίαρχο διοικητικό και εποπτικό ρόλο σε ό, τι αφορά τη λειτουργία του.

Στο **Σχήμα 1**, απεικονίζονται τα επίπεδα λήψης αποφάσεων ανάλογα με την κρισιμότητα των ζητημάτων. Η επιλογή των θεμάτων/ζητημάτων για τα οποία απαιτείται η λήψη αποφάσεων είναι ενδεικτική, και μπορεί να εμπλουτιστεί περαιτέρω μέσω της αναθεώρησης του «Κανονισμού ILSaS».

Σχήμα 1

Υποστήριξη μελών σε οριζόντιο επίπεδο

Από την πρώτη κιόλας στιγμή παραγωγικής λειτουργίας του έργου, εξαιτίας της φύσης, του μεγέθους και της πολυπλοκότητάς του, κατανοήθηκε η ανάγκη να χρησιμοποιηθεί ένα εργαλείο που να βοηθά στην καταγραφή και την οργάνωση των προβλημάτων των μελών. Για τον σκοπό αυτό παραμετροποιήθηκε και λειτουργεί ειδική πλατφόρμα υποβολής αιτημάτων (OSticket). Μέσα από το σύστημα αυτό τα εξουσιοδοτημένα -από την κεντρική ομάδα- μέλη των ιδρυμάτων μπορούν να υποβάλουν τα αιτήματά τους σχετικά με τη χρήση του συστήματος. Στην υποβολή, ανάλογα με τη φύση του θέματος, υπάρχει διαχωρισμός και κατηγοριοποίηση, ώστε το κάθε αίτημα να καταλήγει στον κατάλληλο άνθρωπο για να μπορεί να απαντηθεί. Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί περίπου 6.000 αιτήματα -σε όλες τις κατηγορίες- για βιβλιοθηκονομικά αλλά και για τεχνικά θέματα. Τα αιτήματα που ξεπερνούν τα όρια της κεντρικής ομάδας μεταφέρονται στην ανάδοχο εταιρεία και πολλές φορές στον κατασκευαστή του συστήματος για την επίλυσή τους.

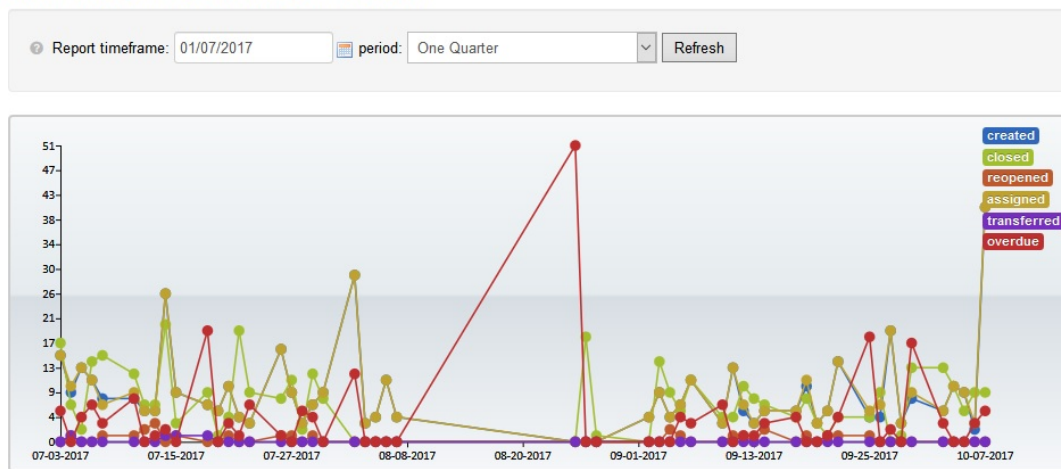
Τα οφέλη από τη χρήση ενός τέτοιου συστήματος είναι πολλαπλά. Τα μέλη μπορούν ανά πάσα στιγμή να μεταφέρουν γραπτώς τα αιτήματά τους, κάθε αίτημα παρακολουθείται και αλλάζει

κατάσταση μέχρι την επίλυσή του, ώστε να θεωρηθεί ότι έκλεισε οριστικά. Αν τα μέλη δεν ικανοποιηθούν από την απάντηση, τότε μπορούν να επανέλθουν. Τίποτα δεν μπορεί να χαθεί ή να ξεχαστεί, τα πάντα είναι ανά πάσα στιγμή ανακτήσιμα, οργανωμένα και αρχειοθετημένα. Αυτό αποτέλεσε και αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία για την παροχή οριζόντιας βοήθειας και επίλυσης προβλημάτων προς τα μέλη.

Στο **Σχήμα 2** φαίνονται τα αιτήματα που έχουν υποβληθεί το τελευταίο τετράμηνο. Είναι μια διαδικασία που δεν σταματά ποτέ, αφού συνεχώς υποβάλλονται νέα αιτήματα.

Ticket Activity

Select the starting time and period for the system activity graph

Σχήμα 2

Ενημέρωση για πρότυπα και κανόνες

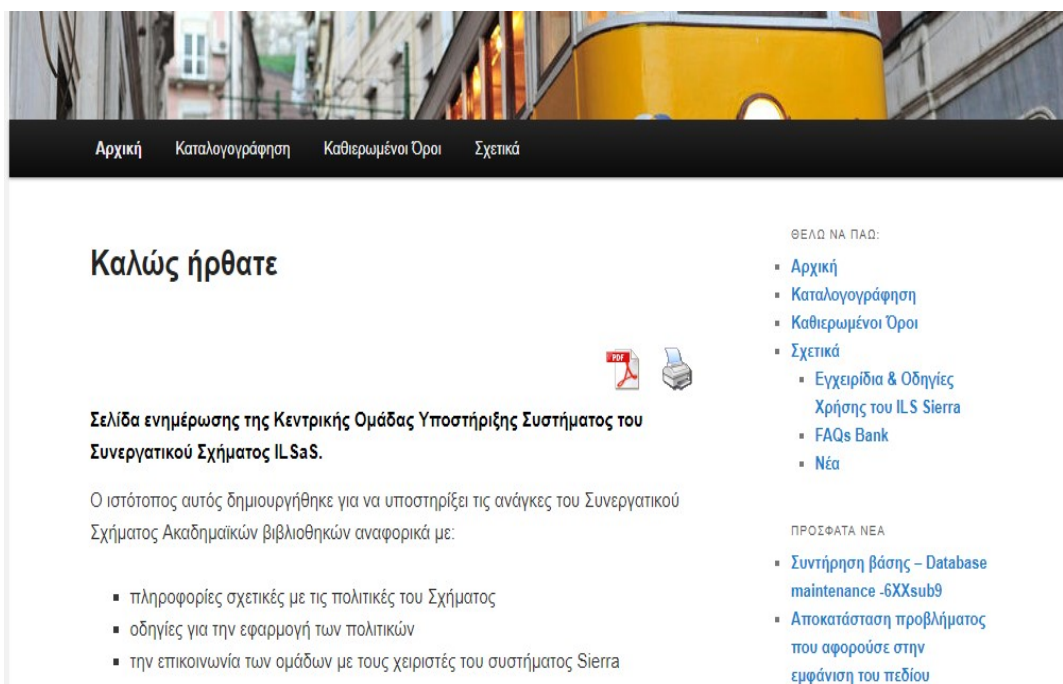
Η ΚΟΥΣ ανέπτυξε και συντηρεί ιστότοπο <http://ahileas.lib.ntua.gr/istologio/ilsas/>, όπου συλλέγονται όλες οι βασικές πληροφορίες και τα εργαλεία που απαιτούνται για την καθημερινή εύρυθμη λειτουργία της καταλογογράφησης. Στόχος της συγκεκριμένης ενέργειας είναι η άμεση πληροφόρηση των καταλογογράφων του Συνεργατικού Σχήματος για όλες τις εξελίξεις και αποφάσεις που τους αφορούν. Σκοπός είναι ο συγκεκριμένος ιστότοπος να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τα απαραίτητα στοιχεία μέσω της συλλογής και διασποράς τους. Η δομή του περιεχομένου του βασίζεται στην απλή λογική εξυπηρέτησης δύο κατηγοριών χρηστών (καταλογογράφων βιβλιογραφικών εγγραφών και καταλογογράφων εγγραφών καθιερώσεων) και των αναγκών τους:

- Ενημέρωση από την ΚΟΥΣ για τρέχοντα θέματα
- Ενημέρωση για θέματα περιγραφικής καταλογογράφησης
- Ενημέρωση για θέματα ανάπτυξης καθιερωμένων εγγραφών

Η αρχική είσοδος στον ιστότοπο γίνεται από την κεντρική σελίδα ενημέρωσης της ΚΟΥΣ (Σχήμα 3), η οποία αποτελεί το σημείο επικοινωνίας με τη συλλογική κοινότητα των καταγογράφων των 26 ιδρυμάτων, και στην οποία η τελευταία αναρτά: (α) ενημερώσεις, για τρέχοντα και μη θέματα, που αφορούν το συνεργατικό σχήμα (ενημερώσεις συντήρησης βάσης, εντοπισμένα προβλήματα που απαιτούν επίλυση, εξελίξεις στον χώρο της καταλογογράφησης κ.ά.), (β) εγχειρίδια και βίντεο χρήσης του συστήματος, και (γ) ειδικές οδηγίες για την εφαρμογή των προτύπων ως εντοπισμένες ανάγκες επαναλαμβανόμενων ερωτημάτων στο σύστημα ticketing του ILSaS.

Από το κεντρικό μενού δίνεται η δυνατότητα εισόδου στους ιστότοπους των Ομάδων Εργασίας βιβλιοθηκονομικών θεμάτων, η δομή και το περιεχόμενο των οποίων αναπτύσσεται βάσει των απαιτήσεων και του υλικού της κάθε ομάδας. Η γενική λογική και των δύο είναι να περιέχονται πολιτικές, διαδικασίες, οδηγίες εφαρμογής, τοπικές πολιτικές και επικοινωνία.

Η συγκεκριμένη ενέργεια έρχεται να καλύψει την εντοπισμένη ανάγκη συλλογής, συντήρησης και διάχυσης της πληροφόρησης σε όλους τους βιβλιοθηκονόμους του Συνεργατικού Σχήματος, ώστε να αποφευχθεί ή ακόμη και να προληφθεί -κατά το δυνατόν- λανθασμένη εφαρμογή προτύπων και κανόνων.

Αρχική Καταλογογράφηση Καθιερωμένοι Όροι Σχετικά

Καλώς ήρθατε

Σελίδα ενημέρωσης της Κεντρικής Ομάδας Υποστήριξης Συστήματος του Συνεργατικού Σχήματος ILSaS.

Ο ιστότοπος αυτός δημιουργήθηκε για να υποστηρίξει τις ανάγκες του Συνεργατικού Σχήματος Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αναφορικά με:

- πληροφορίες σχετικές με τις πολιτικές του Σχήματος
- οδηγίες για την εφαρμογή των πολιτικών
- την επικοινωνία των ομάδων με τους χειριστές του συστήματος Sierra

ΘΕΛΩ ΝΑ ΠΑΩ:

- Αρχική
- Καταλογογράφηση
- Καθιερωμένοι Όροι
- Σχετικά
 - Εγχειρίδια & Οδηγίες Χρήσης του ILS Sierra
 - FAQs Bank
 - Νέα

ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΝΕΑ

- Συντήρηση βάσης - Database maintenance -6XXsub9
- Αποκατάσταση προβλήματος που αφορούσε στην εμφάνιση του πεδίου

Σχήμα 3

Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο

Στον ενιαίο κατάλογο του ILSaS οι βιβλιοθήκες-μέλη μπορούν να έχουν τους δικούς τους ξεχωριστούς καταλόγους. Σε μοντέλο αυτής της λειτουργίας, η ΚΟΥΣ παραμετροποίησε σε ελεύθερο λογισμικό και ανέπτυξε κοινή υποδομή υποστήριξης των χρηστών των βιβλιοθηκών. Αυτή η κοινή υποδομή μπορεί να υποστηρίξει σε κάθετο επίπεδο μια διεπαφή πρόσβασης για τον κάθε χρήστη Βιβλιοθήκης, από την οποία, μπορεί να εισαγάγει το αίτημά του προς το τμήμα που επιθυμεί να τον εξυπηρετήσει. Αντίστοιχα, κάθε βιβλιοθηκονόμος μπορεί να απαντήσει στο ερώτημά του ή να μεταβιβάσει το ερώτημα σε συνάδελφό του ή σε άλλο τμήμα της Βιβλιοθήκης.

Το σύστημα παρέχει -πέρα από τη δυνατότητα διαχείρισης των αιτημάτων- και στατιστικά στοιχεία. Η υπηρεσία «Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο» (Σχήμα 4) παρέχεται στις Βιβλιοθήκες κατόπιν αιτήματός τους. Όσον αφορά τα τεχνικά θέματα, τις παραμετροποιήσεις και την εκπαίδευση στη χρήση της υπηρεσίας υπεύθυνη είναι μόνο η ΚΟΥΣ.

The screenshot shows the website of the Athens University Library & Information Center. At the top, there is a navigation bar with links for 'Home', 'New Request Submission', and 'Request Status Check'. The main heading is 'Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο' (Ask a Librarian). Below this, there is a welcome message in blue: 'Καλωσορίσατε στο σύστημα υποστήριξης χρηστών «Ρωτήστε έναν βιβλιοθηκονόμο»'. The text explains that the service uses a system to track requests and provides a unique number for each request. It also mentions that users have access to the history of all requests. There are two main sections: 'Υποβολή Νέου Αιτήματος' (New Request Submission) and 'Έλεγχος Κατάστασης Αιτήματος' (Request Status Check). The first section includes a note about providing as much detail as possible and a green button labeled 'Υποβολή Νέου Αιτήματος'. The second section includes a note about providing historical data and a blue button labeled 'Έλεγχος Κατάστασης Αιτήματος'.

Σχήμα 4

Κάθετος ενοποιημένος κατάλογος αναζήτησης

Οι Βιβλιοθήκες που έχουν ενταχθεί στον ενιαίο κατάλογο του ILSaS, διαπιστώνοντας τα οφέλη της λειτουργίας του ενιαίου καταλόγου, αναζήτησαν από νωρίς μια λύση για ενιαία αναζήτηση -σε κάθετο επίπεδο- των πηγών πληροφόρησης που διαθέτουν. Προς αυτήν την κατεύθυνση, και με γνώμονα την επίτευξη του εγχειρήματος, παραμετροποιήθηκε κατάλληλα το ελεύθερο λογισμικό VuFind, το οποίο αποτελεί κορυφαία επιλογή -ανάμεσα σε ελεύθερα και εμπορικά λογισμικά- για υπηρεσίες «ανακαλυψιμότητας» (discovery services). Το παραμετροποιημένο περιβάλλον θα διατίθεται ως υπηρεσία σε κάθε βιβλιοθήκη-μέλος, κατόπιν αιτήματός της. Τελικός στόχος είναι να το διαχειρίζεται η κάθε Βιβλιοθήκη με την υποστήριξη της ΚΟΥΣ, καθώς ο όγκος εργασιών που απαιτούνται είναι μεγάλος. Προς αυτήν την κατεύθυνση, το Sierra διαθέτει εργαλεία που επιτρέπουν -ανά τακτά χρονικά διαστήματα και χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση- να εξάγονται από το σύστημα οι νέες, οι επεξεργασμένες και οι διαγραμμένες εγγραφές ανά ίδρυμα. Αυτά τα δεδομένα στη συνέχεια εισάγονται στο VuFind, ώστε να ενημερώνεται για τις αλλαγές τάχιστα. Στόχος είναι η διαδικασία αυτή να αυτοματοποιηθεί

περαιτέρω, με τη χρήση API. Επίσης, είναι εφικτό να συνδεθούν στο VuFind και άλλες πηγές, όπως βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικά περιοδικά, αποθετήρια, ιστοσελίδες και άλλα. Για κάθε κατηγορία δεδομένων απαιτείται μελέτη πριν την τελική ένταξή τους στο σύστημα, ώστε να είναι εναρμονισμένα στο περιβάλλον παρουσίασης και αναζήτησης των δεδομένων.

Διασύνδεση Sierra –IPIΣ

Οι τεχνολογικές δυνατότητες που υποστηρίζει το κεντρικό σύστημα του ILSaS επιτρέπουν τη δημιουργία συλλογικών υποδομών, έτσι ώστε τα μέλη του, αλλά και όσα ιδρύματα αλληλεπιδρούν μ' αυτά, να χρησιμοποιούν τις εν λόγω υποδομές με σκοπό τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των χρηστών τους. Η προγραμματιστική διεπαφή ανταλλαγής δεδομένων (API) του Sierra δίνει τη δυνατότητα εντοπισμού σημαντικών οντοτήτων του συστήματος, όπως χρήστες, εγγραφές, τοποθεσίες, συλλογές κ.ά. μέσα από την κατάλληλη αναζήτηση. Επίσης, διαθέτει το κλασικό βιβλιοθηκονομικό πρωτόκολλο επικοινωνίας Z39.50 για τη διενέργεια αναζητήσεων κατά βιβλιοθηκονομικά πρότυπα στον ενιαίο κατάλογο.

Με τη χρήση του πρωτοκόλλου Z39.50 και με κατάλληλη παραμετροποίηση του συστήματος διαδανεισμού που βασίζεται στο ελεύθερο λογισμικό smILLe υλοποιήθηκε η σύνδεση του καταλόγου του ILSaS με το δίκτυο IPIΣ. Στόχος αυτής της διασύνδεσης είναι να μπορούν τόσο τα μέλη του ILSaS, όσο και όσοι ανήκουν στο ευρύτερο δίκτυο των ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών να αναζητούν σε έναν ενημερωμένο, ανά πάσα χρονική στιγμή, κατάλογο. Είναι γνωστό το πρόβλημα που υπάρχει με την υπηρεσία του ΣΚΕΑΒ², όπου λόγω παλαιότητας της υποδομής, αλλά και επειδή μεγάλο μέρος των βιβλιοθηκών πλέον έχουν το πρότυπο marc21 αντί του Unimarc που υποστηρίζει ο κατάλογος, έχει σταματήσει κάθε επόμενη έκδοση. Επομένως, η νέα υποδομή έρχεται να δώσει λύση σε ένα πρόβλημα εύρεσης τεκμηρίων σε επίπεδο ενιαίων καταλόγων. Τέλος, οι χρήστες των βιβλιοθηκών μελών του ILSaS θα μπορούν να ξεκινούν μόνοι τους ένα αίτημα διαδανεισμού από τα αποτελέσματα του κεντρικού καταλόγου MITOS, προς ένα άλλο μέλος του δικτύου ILSaS. Το smILLe διαθέτει υπόβαθρο τεχνολογίας για link resolver, το οποίο και θα χρησιμοποιηθεί ώστε να μπορεί κάθε χρήστης που διαθέτει έγκυρα διαπιστευτήρια στο κεντρικό σύστημα του ILSaS να καταθέσει ένα αίτημα με ηλεκτρονικό τρόπο και χωρίς να συνδέεται στο δίκτυο IPIΣ πρώτα. Τα αιτήματα θα είναι διαθέσιμα στους βιβλιοθηκονόμους-διαχειριστές της υπηρεσίας για περαιτέρω επεξεργασία αλλά με όλα τα συναφή δεδομένα συμπληρωμένα, οπότε και δεν θα απαιτείται σημαντικό χρόνο επεξεργασίας του αιτήματος.

Διασύνδεση με μηχανογραφικά κέντρα ιδρυμάτων

Μια άλλη κεντρική υποδομή που υλοποιείται σε οριζόντιο επίπεδο, είναι η απευθείας διασύνδεση των μηχανογραφικών κέντρων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τη βάση του συστήματος για την τήρηση των δεδομένων των χρηστών. Με αφορμή τον πιο πρόσφατο νόμο περί προσωπικών δεδομένων (GDPR), για τήρηση των δεδομένων με σκοπό να διατηρηθεί η

² Ο Συλλογικός Κατάλογος των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Σ.Κ.Ε.Α.Β.) είναι η φυσική υλοποίηση μέρους του πρώτου από τους τέσσερις βασικούς στόχους του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Σ.Ε.Α.Β.), και, κατ' επέκταση, και του δεύτερου στόχου του, για διαδανεισμό μεταξύ των μελών του, όπως αυτοί περιγράφονται στο άρθρο 17 ν.3404/2005 (ΦΕΚ/Α/260/17.10.2005). Τον Φεβρουάριο του 2014 κυκλοφόρησε η 9η έκδοση του με 4.089.231 βιβλιογραφικές εγγραφές, από 59 βιβλιοθήκες μέλη του Σ.Κ.Ε.Α.Β, με 69 βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων.

ακεραιότητά τους ανάλογα με τις ενέργειες των τελικών χρηστών, είναι επιτακτική ανάγκη να ολοκληρωθεί η διασύνδεση των συστημάτων. Βασικός κορμός αυτής της υλοποίησης είναι το Patron Update API, μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα να ανανεωθούν όλα τα δεδομένα των χρηστών. Επίσης, μέσω της γενικότερης πλατφόρμας που θα υλοποιηθεί είναι εφικτή η μαζική ανανέωση των χρηστών με τη μορφή batch. Η υλοποίηση αυτή επίσης θα προσφέρει και στους βιβλιοθηκονόμους πολλαπλά οφέλη, καθώς θα είναι εφικτή η μαζική δημιουργία των νέων χρηστών, κάτι που μέχρι και σήμερα γίνεται με χειροκίνητο τρόπο.

Σεμινάρια και Εκπαιδεύσεις

Στα πλαίσια των συλλογικών ενεργειών που αποσκοπούν στην υιοθέτηση κοινών προτύπων και πρακτικών στο ILSaS εντάσσεται η διεξαγωγή σεμιναρίων και εκπαιδεύσεων προς τα μέλη της Κοινοπραξίας, ιδιαίτερα σε περίπτωση μετάβασης σε κάτι νέο. Η ανάγκη για καταλογογράφηση μεγαλύτερου εύρους φορέων πληροφορίας σε σχέση με το παρελθόν, όπως π.χ. ηλεκτρονικές πηγές, ιστοσελίδες, χάρτες σε ψηφιακή μορφή κ.ά., οδήγησε στην αναζήτηση ενός νέου τρόπου περιγραφής των δεδομένων. Ήδη από τον Μάρτιο του 2013 η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου και η Βρετανική Βιβλιοθήκη έθεσαν σε εφαρμογή το νέο πρότυπο Resource Description and Access, γνωστό ως RDA, το οποίο σταδιακά αντικατέστησε τους AACR2. Πολλές χώρες, επίσης, έθεσαν σε εφαρμογή το RDA, προσφέροντας μια πλούσια βιβλιογραφία τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο.

Η μετάβαση στο νέο πρότυπο RDA είναι στα άμεσα σχέδιά μας. Για να γίνει αυτό, η ΚΟΥΣ -σε συνεργασία με την ΟΕ καταλογογράφησης- εκπόνησε μελέτη στρατηγικού σχεδιασμού υλοποίησης και μετάβασης στο νέο πρότυπο. Ένα από τα βασικά στάδια είναι η εκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων. Αρχικά θα εκπαιδευτεί η ΟΕ καταλογογράφησης, και στη συνέχεια θα γίνουν σεμινάρια σε όλους τους βιβλιοθηκονόμους των μελών του ILSaS. Οι εκπαιδεύσεις αυτές περιλαμβάνουν αρχικά την εξοικείωση με το RDA Toolkit, τη μελέτη βιβλιογραφικών πεδίων που αλλάζουν ή προστίθενται στο νέο πρότυπο και τέλος τη διεξαγωγή τεστ αξιολόγησης εκπαιδευόμενων καταλογογράφων. Στόχος είναι στο τέλος του 2019 να έχει ολοκληρωθεί η εκπαίδευση της ΟΕ καταλογογράφησης και των εμπλεκόμενων βιβλιοθηκονόμων των μελών.

Φέτος για πρώτη φορά πραγματοποιήθηκε, σε συνεργασία με την ανάδοχο εταιρεία, μια συνάντηση χρηστών του συνεργατικού σχήματος “User Group Meeting” με σκοπό την ενημέρωση των εμπλεκόμενων για τις μελλοντικές δυνατότητες του συστήματος. Παρουσιάστηκε η επόμενη γενιά (“next generation”) προϊόντων και υπηρεσιών που θα είναι διαθέσιμα σύντομα από την κατασκευάστρια εταιρεία.

Βελτίωση ποιότητας καταλόγου

Στα πλαίσια της δημιουργίας και διατήρησης ενός άρτιου και όσο το δυνατόν ομογενοποιημένου βιβλιογραφικού καταλόγου, πραγματοποιούνται συνεχείς διορθώσεις βιβλιογραφικών εγγραφών, ενοποιήσεις, συγχωνεύσεις πολλαπλών ανατυπώσεων που εμφανίζονται σαν διαφορετικές εκδόσεις, όπως και λογοτεχνικών εκδόσεων best sellers. Σημαντικές είναι και οι μαζικές ανανεώσεις πεδίων, οι διορθώσεις των τιμών τους ανάλογα με το είδος των δεδομένων του συστήματος (βιβλιογραφικές εγγραφές, εγγραφές καθιερωμένων όρων και εγγραφές χρηστών). Συγκεκριμένα, μερικές από τις μαζικές διορθώσεις που έγιναν το προηγούμενο

διάστημα αφορούν τα πεδία 245 και 260 ως προς τους δείκτες και τη στίξη. Επίσης, ενημερώθηκε το Leader στο χαρακτήρα 18 και διαγράφηκε στο 040|eAACR. Ακολούθησε μαζική ενημέρωση των πεδίων 490 και 830 ως προς τους δείκτες, τα κενά και τη στίξη, το 300 και 504 των ξενόγλωσσων εγγραφών, 500 και 504, 650 κωδικοποιήσεις και ενημέρωση δεικτών και άλλα πολλά. Τα προβλήματα αυτά εντοπίζονται είτε με περιοδικούς ελέγχους που γίνονται από την ΚΟΥΣ στη βάση είτε από τα συνεργαζόμενα μέλη και μεταφέρονται στην ΚΟΥΣ. Απώτερος στόχος όλων αυτών των παρεμβάσεων στον κατάλογο και των 26 βιβλιοθηκών-μελών του ILSaS, είναι η συμμόρφωση των κωδικοποιήσεων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, ώστε να πληρούνται οι σχετικές με τη διάθεση των μεταδεδομένων απαιτήσεις, καθώς και η αναβάθμιση και ανάδειξη του περιεχομένου.

Επίλογος

Η υλοποίηση ενός τέτοιου έργου δεν σηματοδοτεί, σε καμία περίπτωση, και την ολοκλήρωση της συνεργατικής προσπάθειας. Μέσα από το ILSaS αναπτύχθηκε και συντηρείται μια κουλτούρα συνεργασίας και συλλογικότητας, που αυτή τη στιγμή είναι πιο ώριμες από ποτέ. Ένα τόσο μεγάλο και σημαντικό εγχείρημα δεν μπορεί να μένει στάσιμο, πρέπει να παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις και τις ανάγκες των μελών του, ώστε να προσαρμόζεται συνεχώς στα νέα δεδομένα, καθιστώντας τα μέλη του πρωτοπόρα και όχι ουραγούς των εξελίξεων. Η εξωστρέφεια και η συνεργασία μεταξύ των μελών του οφείλουν να είναι οι βασικές αρχές που διέπουν τη λειτουργία του, όλοι οι εμπλεκόμενοι στο συνεργατικό μοντέλο πρέπει μοιράζονται ένα κοινό όραμα και να ακολουθούν τον ίδιο δρόμο προς αυτήν την κατεύθυνση.

Βιβλιογραφία

- Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε Οκτώβριο, 2018, από <http://mopab.seab.gr>
- Παλαιός Α., Παπαδάτου Ε., Μήτρου Ν., Βεράνης Γ., Κουρή Σ., Γέγιου Α. (2017). «ILSaS: Ενιαίο Ολοκληρωμένο Σύστημα Βιβλιοθήκης ως Υπηρεσία, μετά από 2 χρόνια παραγωγικής λειτουργίας». *23ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Θεσσαλονίκη, 15-16 Νοεμβρίου 2017.
- Τσιμπόγλου, Φ. (2008). *Συνεργασίες βιβλιοθηκών: μία συστημική προσέγγιση*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.
- Parabhoi, L. (2017). A Case Study on Globally used Vufind Open Source Discovery Tool. *International Journal of Library and Information Studies (ULTAAP)*, 7(4).
- Sampatakos, P., Palaios, A., Papadatou, E., Mitrou, N. (2016). Παροχή Ολοκληρωμένου Περιβάλλοντος Βιβλιοθήκης ως Υπηρεσίας – (ILSaS - Integrated Library System as Service): Από την ιδέα στην πράξη. *Heal Journal*, 2(1), 82-90.
- Sierra API Documentation, Innovative Interfaces Inc. Ανακτήθηκε Οκτώβριο, 2018, από <https://techdocs.iii.com/sierraapi/Content/zReference/introduction.htm>
- Sierra Library Service Platform. Ανακτήθηκε Οκτώβριο, 2018, από <https://www.iii.com/products/sierra>
- Veranis, G., Kouis, D., Eythymiou, F. (2010). Incorporation of diverse ILL systems through an intelligent middleware platform: a step forward to the one-stop library service". In *Emerging technologies in academic libraries*, Rica Nidelven, Trondheim, Norway, 26 – 28 April 2010.